

Българско училище „Чучулига“
Кройдън, Южен Лондон, Великобритания

Учебна програма
по
литература
за 5 и 6 клас
за обучение на ученици в чужбина *

Характер на учебната програма

5 клас

Обучението по литература в 5 клас е насочено към овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани с фолклора и с литературата и с изграждането на литературни и социокултурни компетентности на ученика.

Очакваните резултати в областта на социокултурните компетентности са свързани с различаването на основните норми и ценности, характерни за традиционната общност, както и разбирането на основни принципи и конфликти на фолклорния модел за света, проявени в словесни произведения. Тези културни специфики се очаква да бъдат съотнасяни с непосредствения жизнен опит на ученика.

Очакваните резултати в областта на литературните компетентности са насочени към разчитането на изображения на света и човека в различни като културен произход и жанр текстове – с обяснения на жанрово специфичната им структура и с тълкуване на езиково специфичните им послания. Литературните компетентности може да се изграждат на базата на посочените в програмата творби и на други тематично близки текстове по избор на учителя.

В учебната програма като комуникативни компетентности се определят компетентностите на учениците да възприемат и да създават различни текстове.

Очакваните резултати в областта на комуникативните компетентности в 5 клас са свързани с уменията за създаване и възприемане на реч както откъм смисловата ѝ, така и откъм действената ѝ страна, а също и с уменията за езиково посредничество и с интерактивните умения на ученика за културно изразяване и творчество.

6 клас

Обучението по литература в 6 клас е насочено към овладяване на базисни знания, умения и отношения, свързани с литературата и с изграждането на литературни и социокултурни компетентности на ученика. Като задължителни за изучаване се предлагат седем текста от български автори от различни литературни епохи.

Очакваните резултати в областта на социокултурните компетентности са свързани с разчитането на художествените произведения като интерпретиращи от различни гледни точки норми, ценности, проблеми, конфликти, характерни и за съвременната епоха, както и съотнасянето им с непосредствения жизнен опит на ученика, а също и с отношенията автор – текст – читател .

Очакваните резултати в областта на литературните компетентности са свързани с разчитането на изображения на света и човека в различни като културен произход и жанр текстове – с обяснения на жанрово специфичната им структура и с тълкуване на езиково специфичните им послания, като се разчита на обогатяване на компетентностите от предходните години не само екстензивно, чрез усвояване на ново учебно съдържание, но и интензивно, чрез диференциране на вече усвоени знания, умения и нагласи чрез използването им в нови ситуации. Литературните компетентности може да се изграждат на базата на посочените в програмата творби и на други тематично близки текстове по избор на учителя.

В учебната програма като комуникативни компетентности се определят компетентностите на учениците да възприемат и да създават различни текстове.

Очакваните резултати в областта на комуникативните компетентности в 6 клас са свързани с уменията за създаване и възприемане на реч както откъм смисловата ѝ, така и откъм действената ѝ страна, а също и с уменията за културно изразяване и творчество, за езиково посредничество и с интерактивните умения на ученика, развивани чрез обогатяване жанровия репертоар на създаваните от учениците речеве продукти, както и с по-нататъшното култивиране на читателя с уверена и самостоятелна преценка на четивата.

Годишният брой часове за изучаване на български език и литература за 5 и 6 кл. е 102 до 120 часа. Разпределението на часовете между компонентите Български език и Литература, както и между модулите в компонента Български език, е по преценка на преподавателя.

Очаквани резултати от обучението в края на учебната година

5 клас

1. Литературни знания и умения

- Различава характерни особености на пространството и времето в изучавани фолклорни текстове.
- Различава основни за фолклора герои и конфликти.
- Тълкува образи на света в изучавани фолклорни текстове.
- Познава значението на следните жанрове на словесността: вълшебна (фолклорна) приказка, разпознава техни жанрови характеристики и тълкува текстове на вълшебна (фолклорна) приказка, народна песен съобразно конкретните проявления на жанра.
- Познава значението на понятието сюжет.
- Обяснява отношения между герои в изучаван текст.
- Различава в приказните опозиционни двойки герои различни аспекти на фолклорния образ на човека.
- Различава в изучаван художествен текст приписване на специфично човешки характеристики на животно, на предметен или на природен обект и обяснява значението им за изграждането на смисъла на (откъс от) текста.

2. Комуникативни умения

- Създава в писмена форма трансформиращ преразказ с определена дидактическа задача.
- Създава в устна форма разказ по въображение с цел да изрази творчески представи, преживявания, чувства.
- Анализира и критично оценява сполучливостта на свои или чужди (в устна или в писмена форма) според осъществяването на комуникативната им задача: разказ по въображение, трансформиращ преразказ.
- Спазва книжовни езикови правила.

6 клас

- Различава и тълкува в изучавани повествователни литературни текстове действията и развитието на героите в сюжета.
- Различава и тълкува в изучавани поетически литературни текстове преживявания, настроения, състояния на героя.
- Тълкува конкретни (откъси от) текстове съобразно жанровите им характеристики.
- Познава значението на следните понятия: пейзаж, мотив, характеристика на герой.
- Обяснява мотивацията на герой в изучаван дълъг повествователен текст.
- Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света в изучавани художествени текстове.
- Обяснява значенията на конкретен мотив за тематично-смысловото и/или сюжетното развитие в изучаван художествен текст.
- Обяснява значенията на характеристика на герой в изучаван художествен текст.
- Различава в художествен текст словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на фразата и/или текста.

- Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да обясни мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля и да изрази естетическата си представа за героя.
- Създава в писмена форма сбит преразказ с цел да информира за сюжета и за героите на текста.
- Спазва книжовни езикови правила.

4. Социокултурни знания и умения

- Различава основни ценности и норми на традиционната общност.
- Определя в изучавани текстове проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позицията по тях.
- Разпознава по откъс от изучавано произведение неговия автор и (заглавието на) самото произведение.
- Свързва имена на герои от изучавано произведение с името на неговия автор и със заглавието на произведението.
- Свързва изучавано произведение с името на автора, с жанра, с имена на герои от произведението, със сюжета и мотивите му.

- Съпоставя мястото на индивида в различни общности в съвременността (семейството, неформални и формални групи), идентифицира (потенциални) конфликти между тях и обосновава своя позиция по проблема за предотвратяването или за разрешаването им.

Учебно съдържание

5 клас

Литературни теми

1. Фолклорен модел за света

- Различава основни ценности и норми на традиционната общност, свързани с опозицията свое – чуждо.
- Съпоставя отношенията между човека и традиционната общност със своя опит.
- Различава характерни особености на фолклорния модел за света.

„Господ и дяволът правят света“

- Разпознава жанрови характеристики на легендата „Господ и дяволът правят света“. Тълкува легендата „Господ и дяволът правят света“ съобразно конкретните проявления на жанра.
- Съпоставя библейския разказ за сътворението на света и легендата „Господ и дяволът правят света“ и обяснява сходства и разлики помежду им.
- Определя в „Господ и дяволът правят света“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позицията по тях.

„Тримата братя и златната ябълка“

- Познава значението на понятието вълшебна (фолклорна) приказка и разпознава нейни жанрови характеристики, проявени в „Тримата братя и

6 клас

1. Човекът и природата

"Хубава си, моя горо" (Л. Каравелов)

- Различава и тълкува в „Хубава си, моя горо“ преживявания, настроения, състояния на героя.
- Различава в „Хубава си, моя горо“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.

„Отечество любезно, как хубаво си ти!“ (Ив. Вазов)

- Различава в „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ преживявания, настроения, състояния на героя и ги тълкува.
- Различава в „Отечество любезно, как хубаво си ти!“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.

2. Човекът и изкуството

„Косачи“ (Елин Пелин)

- Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Косачи“. Различава и тълкува в „Косачи“ действията и развитието на Лазо в сюжета.

златната ябълка“. Тълкува приказката „Тримата братя и златната ябълка“ съобразно конкретните проявления на жанра.

- Определя в „Тримата братя и златната ябълка“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позицията по тях.
- Познава значението на понятието сюжет.
- Оценява завършека на приказката „Тримата братя и златната ябълка“ във връзка с нейния сюжет.

„Златното момиче“

- Различава характерни особености на пространството и времето в приказката „Златното момиче“.
- Различава в приказните опозиционни двойки герои от приказката „Златното момиче“ различни аспекти на фолклорния образ на човека.
- Тълкува приказката „Златното момиче“ съобразно конкретните проявления на жанра.
- Определя в „Златното момиче“ проблеми и конфликти, специфични за фолклорния модел за света, съпоставя ги с личния си опит и обосновава позицията по тях.

Фолклорен/традиционен календар

- Познава значението на понятието ритуал и на различаването делник – празник за фолклорната общност.
- Познава основни празници от фолклорния/традиционния календар: Коледа, Великден, Гергьовден и други празници по избор на учителя.

2. Различни разкази за човека и света

„Хайдутите“ (Хр. Ботев)

- Разпознава основни ценности и норми на традиционната общност и разбира тяхната трансформация в „Хайдутите“.
- Различава основни герои в „Хайдутите“ и тълкува постъпките им, съотнасяйки ги с основни ценности и норми на традиционната общност, както и с личния си опит.

- Познава значението на понятието пейзаж.
- Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването състоянието на герои в „Косачи“.

„Художник“ (В. Ханчев)

- Различава и тълкува в „Художник“ преживявания, настроения, състояния на героя.
- Различава в „Художник“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.

3. Човекът и другите

Из „Под игото“ (Ив. Вазов): главата „Радини вълнения“

- Различава и тълкува в главата „Радини вълнения“ от „Под игото“ действията и развитието и/или разкриването на героите в сюжета.
- Обяснява значенията на характеристика на герой в главата „Радини вълнения“ от „Под игото“.
- Идентифицира конфликти между в главата „Радини вълнения“ от „Под игото“.

„Братчетата на Гаврош“ (Хр. Смирненски)

- Различава в „Братчетата на Гаврош“ и тълкува преживявания, настроения, състояния на героя.
- Познава значението на понятието мотив.
- Обяснява значенията на конкретен мотив за тематично-смысловото развитие в „Братчетата на Гаврош“.

- Разпознава образи на народната песен, изградени в „Хайдутини“.
- Различава характерни особености на пространството и времето в „Хайдутини“.

- Различава в „Братчетата на Гаврош“ словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно, и обяснява значението им за изграждането на смисъла на текста.

„Серафим“ (И. Йовков)

- Разпознава жанрови характеристики на разказа, проявени в „Серафим“.
- Различава и тълкува в „Серафим“ контрастни действия на герои в сюжета. Обяснява значенията на характеристика на герой в „Серафим“.

Придобиване на комуникативни умения в часовете по литература

Трансформиращ преразказ

- Създава в писмена форма трансформиращ преразказ с определена дидактическа задача.
- Спазва книжовни езикови правила.

Разказ по въображение

- Създава в устна и в писмена форма разказ по въображение с цел да изрази творчески представи, преживявания, чувства.
- Спазва правилата на книжовния изговор, а в писмена форма – книжовни езикови правила.
- Поставя логическо ударение на подходящо място.

Характеристика на герой

- Създава в устна и в писмена форма характеристика на герой с цел да обясни на събеседник мотивацията на героя за неговите действия и/или неговата сюжетна роля и да изрази естетическата си представа за героя.
- Спазва книжовни езикови правила.

Сбит преразказ

- Създава в писмена форма сбит преразказ с цел да информира някого, който няма достъп до текста, за сюжета и за героите на текста.
- Спазва книжовни езикови правила.

* Настоящата учебна програма съответства на предложената от Министерството на образованието учебна програма по български език и литература за 5 и 6 клас от юли 2017 г., публикувана на уебсайта на министерството.